

राज्यातील कृषि विद्यापीठांतर्गत शिकविण्यात येणाऱ्या अभ्यासक्रमांना व्यावसायिक अभ्यासक्रम म्हणून घोषित करण्याबाबत....

महाराष्ट्र शासन,

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक : मकृप१०१९/प्र.क्र.७६/७-ओ,

हुतात्म राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,

मंत्रालय विस्तार, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक : ५ मार्च, २०२०.

वाचा : १) शासन निर्णय क्र. संकिर्ण १५१७/प्र.क्र.२०/७ओ, दि.१५ जुलै, २०१७

૨) શાસન નિર્ણય ક્ર. સંકિર્ણ ૧૫૧૬/પ્ર.ક્ર.૨૦૧/૭અ, દિ.૧૪ જાનેવારી, ૨૦૧૯

३) कृषि परिषदेचे पत्र जा.क्र. मक्टप/शिक्षण-१/प्र.क्र.४४१७/१३९१/२०१९, दि. १५.६.२०१९

४) कृषि परिषदेचे पत्र जा.क्र. मकृप/शिक्षण-१/प्र.क्र. १८१९/१६०४/२०१९, दि.०३.७.२०१९

५) कृषि परिषदेचे पत्र जा.क्र.मक्टप/शिक्षण-१/प्र.क्र.१८१९/४९४/२०२०, दि.२८.२.२०२०

प्रस्तावना :-

शासन निर्णय संदर्भ क्र. १ अन्वये कृषि विद्यापीठांतर्गत पदवी अभ्यासक्रमांना व्यावसायिक अभ्यासक्रम घोषित करण्यात आलेले आहे. कृषि परिषदेच्या दि. ११.९.२०१७ रोजी संपन्न झालेल्या ९४ व्या बैठकीमध्ये ठराव क्र. १३/९४/२०१७ कृषि पदविका, कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन व पशुसंवर्धन पदवी अभ्यासक्रम, कृषि पदव्युत्तर पदवी व आचार्य पदवी अभ्यासक्रमांना व्यावसायिक अभ्यासक्रम म्हणून घोषित करण्याबाबत ठराव पारित करून शासनास शिफारशीत करण्यात आला आहे. तसेच कृषि परिषदेच्या ९८ व्या बैठकीमध्येही कृषि विद्यापीठांतर्गत व्यावसायिक पदवी अभ्यासक्रमाशी संबंधीत पदव्युत्तर व आचार्य पदवी अभ्यासक्रम व्यावसायिक घोषित करणेबाबत ठराव क्र. ३/९८/२०१९ पारित करून शासनास शिफारशीत करण्यात आला आहे. कृषि परिषदेने संदर्भ क्र. ३ व ४ अन्वये प्रस्तुत प्रकरणाबाबतचा प्रस्ताव शासनास सादर केला आहे.

२. उक्त प्रस्तावाच्या अनुषंगाने नियोजन व वित्त विभागाचे अभिप्राय प्राप्त करून घेण्यात आलेले आहेत. सदरचे अभ्यासक्रम व्यावसायिक घोषित नसल्यामुळे खुल्या संवर्गातील आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकातील मुलांबरोबरच अनुसुचित जाती, अनुसुचित जमाती व विमुक्त जाती भटक्या जमाती प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांनासुधा शिक्षण शुल्क प्रतिपुर्ती होत नसल्यामुळे मोठया प्रमाणात विद्यार्थ्यांमध्ये रोष निर्माण झालेला आहे. त्यानुषंगाने, कृषि विद्यापीठांतर्गत अभ्यासक्रमांना व्यावसायिक घोषित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

३. कृषि विद्यापीठांतर्गत खालील अभ्यासक्रमांना व्यावसायिक अभ्यासक्रम म्हणून घोषित करण्यात येत आहे -

१) बी.एससी.(एबीएम.)/ बी.बी.एम.(कृषि)/ बी.बी.ए.(कृषि)/बी.एससी. (ऑनर्स) (कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन)

२) एम.एससी. (कृषी)

३) एम.एससी. (उद्यानविद्या)

४) एम.एससी. (वनशास्त्र)

५) एम.एफ.एससी. (मत्स्य विज्ञान)

६) एम.टेक. (अन्न तंत्रज्ञान)

(७) एम.एस.सी. (कषी जैव तंत्रज्ञान)

८) एम.टेक. (कृषी अभियांत्रिकी) ९) एम.एस्सी. (गृह विज्ञान)
१०) एम.एस्सी. (काढणी पश्चात व्यवस्थापन)
११) एम.बी.ए. (कृषी)/एम.बी.एम. (कृषी)(व्यवसाय व्यवस्थापन)/एम.एस्सी. (कृषी) कृषि
व्यवसाय व्यवस्थापन / एम.एस्सी. (एबीएम)

४. हा शासन निर्णय नियोजन विभागाचा अनौपचारीक संदर्भ क्र.८०/१४३१, दिनांक २५.२.२०२० आणि वित्त विभागाचा अनौपचारीक संदर्भ क्र. ५५/२०२०/व्यय१, दिनांक ३.३.२०२० अन्वये प्राप्त मान्यतेनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

५. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२००३०५१६१०५५५९०१ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने,

(प्रताप व्य. गिते)
कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति:

१. मा. राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
३. मा. मंत्री (कृषी) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
४. मा. राज्यमंत्री (कृषी) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
५. मा. मुख्य सचिव, यांचे वरिष्ठ स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई,
६. अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई
७. अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई
८. प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई,
९. प्रधान सचिव (माहिती व तंत्रज्ञान) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई,
१०. सचिव (कृषी) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय मुंबई
११. प्रधान सचिव (पदुम) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय मुंबई
१२. सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई,
१३. सचिव, आदिवासी विकास विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई,
१४. आयुक्त (कृषी), महाराष्ट्र राज्य, पुणे
१५. महासंचालक, महाराष्ट्र कृषि शिक्षण व संशोधन परिषद, १३२/ब, भांबुर्डा, भोसलेनगर, पुणे-७.
१६. कुलगुरु/कुलसचिव/नियंत्रक, डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली.
१७. कुलगुरु/कुलसचिव/नियंत्रक, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी, जि. अहमदनगर.
१८. कुलगुरु/कुलसचिव/नियंत्रक, डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ, अकोला.
१९. कुलगुरु/कुलसचिव/नियंत्रक, वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी.
२०. महालेखापाल, महाराष्ट्र १/२ (लेखापरिक्षा /लेखा व अनुज्ञेयता) मुंबई/नागपूर
२१. निवडनस्ती